

České právní dějiny

I.

Počátky státu

Stát a právo na území České republiky do roku 1620

1. Centralizující státní moc ranného středověku (patrimoniální stát)
2. Feudální rozdrobenost a její postupné překonávání (pol. 11. st. – zač. 15. st.)
3. Husitství (první polovina 15. st.)
4. Stavovství a stavovská monarchie

Velkomoravská říše

- a) Nástin politického a státoprávního vývoje
- b) „Patrimoniální“ pojetí státu
- c) Panovník
- c) Státní aparát
- d) Právo
 - Povaha právního řádu
 - Právní památky

Vnitřní učlenění a rozsah středověkého českého státu

- Postupné upevňování a rozšiřování
 - Království české (Chebsko, Kladsko)
 - Markrabství moravské (polovina 11. století)
 - Horní Lužice + Dolní Lužice (Lucemburkové)
 - Slezská knížectví (Lucemburkové)
 - Zahraniční léna
- inkorporační listiny (1348 a 1355)
- inkolát

Postavení českého státu v evropském kontextu

- poměr k Svaté říši římské
 - (kníže Václav, Vladivoj, Zlatá bula sicilská, Zlatá bula Karla IV.)
- poměr státu a církve
 - (1221 + 1222, Čtyři pražské artikule, Basilejská kompaktáta)
- mírový projekt Jiřího z Poděbrad (1464)

Habsburkové na českém trůně

- omezování moci stavů po nástupu Habsburků
 - stavovské povstání (1546 – 1547)
- stavovské povstání 1618 – 1620
 - 30 direktorů
 - Konfederace zemí koruny české
 - Fridrich Falcký
 - právo branného odporu

Morava v českém stavovském státě

- Břetislav I.
- úděly
- Markrabství moravské (2. pol. 12. st.)
- Markrabě moravský = český král (zastupuje jej zemský hejtman)
- Matyáš Korvín
- zemský sněm, zemské úřady
- kraje

Státní mechanismus českého středověkého státu – základní vývojové linie

- návaznost na rodové struktury
- návaznost na celoevropské tendence
 - vzorem dvůr Karla Velikého
- **panovník**
- **kontinuální rozvoj ústředního aparátu**
- centralizační snahy Habsburků
 - celoříšské orgány
 - modernizace (byrokratický princip)
- propojení soudnictví a správy

Panovník

– nástupnictví trůnu

- dědičnost + volba
- korunovace
- seniorát + primogenitura + avunkulát

Panovník

– pravomoci panovníka

Hlavní vývojové etapy:

- období patrimoniálního státu
- stavovské období
- absolutistické období

Kontinuální rozvoj ústředního aparátu

■ knížecí družina + církev

→ královští úředníci → úřady:

- královské → zemské + dvorské (= podvojnost)
- zemské + společné české + společné říšské

■ dvorské sjezdy

- královská rada
- zemský sněm
- zemský soud

Poradní a spolurozhodovací orgány panovníka

1. Dvorské sjezdy (koloquia)
2. Královská rada
3. Stavovské sněmy
 - zemské sněmy
 - Generální sněm zemí Koruny české
 - (krajské sjezdy šlechty v Čechách)

Výkonný aparát

- Ústřední výkonné orgány
- Zemské úřady v jednotlivých zemích
- Územní a místní správa

Společné úřady zemí České koruny

- česká královská kancelář (1607 česká dvorská kancelář)
- hejtmanství lén německých
- mincmistr
- česká komora 1527
- královský prokurátor

Dvorské úřady

- převážně ceremoniální funkce
- X dvorský soud

Zemské úřady Českého království

- čtyři zemští úředníci
 - komorník, sudí, písař a purkrabí
- po husitských válkách dvanáct
 - nejvyšší purkrabí, zemský hofmistr, zemský maršálek, nejvyšší komorník, nejvyšší zemský sudí, nejvyšší kancléř, dvorský sudí, nejvyšší písař, podkomoří, dva karlštejnští purkrabí a purkrabí hradeckého kraje
- menší zemští úředníci

Zemské úřady na Moravě

- funkce zemských úředníků dlouho tradičně zdvojené
- zemský maršálek (od počátku jen jeden).
V čele zemských úředníků stál zemský hejtman z panského stavu, zastupující markraběte. Dále tu působili maršálek, komorník, sudí, písař, podkomoří a nejvyšší hofrychtář, který byl původně dvorským sudím markraběte a pak lenním soudcem.

Územní správa

- hradská správa
- poprávcové
- krajská správa (+ panství)
 - stavovská
 - postátnění
- královská města